

1. Tietosuoja-asetus ja suhteellisuusperiaate

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta eli tietosuoja-asetus pyrkii mahdollistamaan henkilötietojen käsittelyn asetuksen periaatteiden mukaisesti. Asetuksen 4) resitaalin mukaan: henkilötietojen käsittely olisi suunniteltava niin, että se palvelee ihmistä. Oikeus henkilötietojen suojaan ei ole absoluuttinen; sitä on tarkasteltava suhteessa sen tehtävään yhteiskunnassa ja sen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oltava oikeassa suhteessa muihin perusoikeuksiin.

Perusoikeudet on suojattu Euroopan unionin perusoikeuskirjassa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>

Henkilötietojen suoja suojataan yksityisyydensuojasta erillisenä perusoikeutena, henkilötietojensuoja koskee myös henkilötietoja jotka liittyvät muuhun kuin yksityiselämään, esim. henkilötietoja jotka liittyvät ammatinharjoittamiseen tai esim. teoksen tekijätietoja. Tekijänoikeus on suojattu perusoikeutena 17 artiklassa, tieteiden ja taiteiden vapaus on suojattu 13 artiklassa, sanavapaus ja informaation vapaus 10 artiklassa sekä ammatillinen vapaus ja elinkeinovapaus 15 ja 16 artikloissa, kyseiset artiklat siteerattu kokonaisuudessaan vielä alla. Tekijätietoja sisältävän metadatan käyttö liittyy kaikkiin näihin perusoikeuksiin. Perusoikeuskirjan 52 artiklan mukaan perusoikeuksia on tulkittava suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Henkilötietojen suojan tulkitseminen siten, että loukataan muita perusoikeuksia, on suhteellisuusperiaatteen vastaista ja siten tietosuoja-asetuksen ja perusoikeuskirjan vastaista.

7 artikla

Yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen

Jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan.

8 artikla

Henkilötietojen suoja

- 1. Jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.*
- 2. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi.*
- 3. Riippumaton viranomainen valvoo näiden sääntöjen noudattamista.*

10 artikla

Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus

1. Jokaisella on oikeus sananvapauteen. Tämä oikeus sisältää mielipiteenvapauden sekä vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja tai ajatuksia viranomaisten siihen puuttumatta ja alueellisista rajoista riippumatta.

2. Tiedotusvälineiden vapautta ja moniarvoisuutta kunnioitetaan.

13 artikla

Taiteen ja tutkimuksen vapaus

Taiteen ja tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Akateemista vapautta kunnioitetaan.

15 artikla

Ammatillinen vapaus ja oikeus tehdä työtä

1. Jokaisella on oikeus tehdä työtä ja harjoittaa vapaasti valitsemaansa tai hyväksymäänsä ammattia.

2. Jokaisella unionin kansalaisella on vapaus hakea työtä, tehdä työtä, sijoittautua tai tarjota palveluja missä tahansa jäsenvaltiossa.

3. Kolmansien maiden kansalaisilla, joilla on lupa tehdä työtä jäsenvaltioiden alueella, on oikeus samanlaisiin työehtoihin kuin unionin kansalaisilla.

16 artikla

Elinkeinovapaus

Elinkeinovapaus tunnustetaan unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti.

17 artikla

Omistusoikeus

1. Jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta sekä käyttää, luovuttaa ja testamentata sitä. Keneltäkään ei saa riistää hänen omaisuuttaan muutoin kuin yleisen edun sitä vaatiessa laissa säädetyissä tapauksissa ja laissa säädettyjen ehtojen mukaisesti ja siten, että hänelle suoritetaan kohtuullisessa ajassa oikeudenmukainen korvaus omaisuuden menetyksestä. Omaisuuden käyttöä voidaan säännellä lailla siinä määrin kuin se on yleisen edun mukaan välttämätöntä.

2. Teollis- ja tekijänoikeudet turvataan.

13 artikla

Taiteen ja tutkimuksen vapaus

Taiteen ja tieteellisen tutkimuksen vapaus turvataan. Akateemista vapautta kunnioitetaan.

2. Tieteellisten julkaisujen tekijätiedot ja bibliografinen metadata henkilötietona

Kun käsitellään tieteellisiä julkaisuja, käsitellään myös tekijöiden nimiä, jotka ovat henkilötietoja.

Tietosuoja-asetuksen soveltamisessa tulee tällöin ottaa huomioon suhteellisuusperiaate, ja sovittaa kaksi perusoikeutta keskenään. Handbook on European Data Protection Law -kirja käsittelee näiden kahden oikeuden yhteensovittamista koskevia oikeustapauksia sivuilla 55-68.

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-coe-edps-2018-handbook-data-protection_en.pdf

s. 55 : One of the rights that interacts most significantly with the right to data protection is the right to freedom of expression. Freedom of expression is protected by Article 11 of the Charter ('Freedom of expression and information'). This right includes the "freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers". Freedom of information, according to both Article 11 of the Charter and Article 10 of the ECHR, protects the right not only to impart but also to receive information.

Yksikään lukuista henkilötietojen ja sanavapauden konfliktia koskevista oikeustapauksista ei koske julkaisujen metadataa, vastakkain on ollut yksityisyyden suoja ja sananvapaus.

Julkaisujen metadataa käsitellään EU:ssa laajasti ilman esim. käsittelyperusteesta kertomista tai käsittelyn selostamista tietosuojailmoituksissa. Esim. komission rahoituksella ylläpidetty OpenAIRE <https://www.openaire.eu/>, joka julkaisee kaikkien eurooppalaisten tieteentekijöiden tieteellisten julkaisujen metadatan, ei tietosuojaselosteessaan käsittele lainkaan bibliografista metadataa vaan ainoastaan sivuston käyttäjän henkilötietoja.

<https://www.openaire.eu/privacy-policy?highlight=WyJwcml2YWw5liwicG9saWN5liwicHJpdmFjeSBwb2xpY3kiXQ==>. OpenAIRE katalogissa on julkaisun tekijätiedot ks. <https://explore.openaire.eu/> . Sivusto katsoo käsittelevänsä informaatio tuotteita ja niiden metadataa.

Literature, Datasets, Software, other research products
OpenAIRE accepts the metadata records of all scientific products whose structure respect the model and semantics as expressed by the OpenAIRE guidelines. This means that both Open Access and non-Open Access material will be included and links to other products will be resolved where this is possible (i.e. the provided PIDs have a resolver).

Bibliografisen metadatan käsittely on tietosuoja-asetuksen 85 artiklan tarkoittamaa käsittelyä, joka jäsenvaltioiden on mahdollistettava kansallisella lainsäädännöllä.

artikla 85

EU yleinen tietosuoja-asetus

"Käsittely ja sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus"

=> Perus: [153](#)

=> administrative fine: [Art. 83 \(5\) lit d](#)

1. Jäsenvaltioiden on lainsäädännöllä sovitettava yhteen tämän asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan sekä oikeus sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen, mukaan lukien käsittely journalistisia tarkoituksia ja akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten.

2. Käsittelylle journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten jäsenvaltioiden on säädettävä vapautuksia tai poikkeuksia II luvun (periaatteet), III luvun (rekisteröidyn oikeudet), IV luvun (rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä), V luvun (henkilötietojen siirto kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille), VI luvun (riippumattomat valvontaviranomaiset), VII luvun (yhteistyö ja yhdenmukaisuus) ja IX luvun (tietojenkäsittelyyn liittyvät erityistilanteet) säännöksiin, jos ne ovat tarpeen henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden sovittamiseksi yhteen sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden kanssa.

3. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle 2 kohdan nojalla antamansa säännökset tiedoksi ja niiden mahdolliset myöhemmät muutokset mahdollisimman pian.

Tietosuojalaissa (5.12.2018/1050) on säädetty sananvapauden ja tiedonvälityksen vapautta yhteensovittava säännös lain 27 §, jossa esim. käsittelyperusteen määrittelyn ja data subjektin informoinnin velvollisuuksista on säädetty poikkeus sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden mahdollistamiseksi. Tällainen poikkeussäännös voi sallia hyvin laajan käytön esim. julkaisemisen avoimesti verkossa.

27 §

Henkilötietojen käsittely journalistisen, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten

Sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden turvaamiseksi henkilötietojen käsittelyyn ainoastaan journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten ei sovelleta tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c–e alakohtaa, 6 ja 7 artiklaa, 9 ja 10 artiklaa, 11 artiklan 2 kohtaa, 12–22 artiklaa, 30 artiklaa, 34 artiklan 1–3 kohtaa, 35 ja 36 artiklaa, 56 artiklaa, 58 artiklan 2 kohdan f alakohtaa, 60–63 artiklaa ja 65–67 artiklaa.

Tietosuoja-asetuksen 27 artiklaa ei sovelleta sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, joka liittyy sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa (460/2003) säädettyyn toimintaan. Tietosuoja-asetuksen 44–50 artiklaa ei sovelleta, jos soveltaminen loukkaisi oikeutta sananvapauteen tai tiedonvälityksen vapauteen.

Sananvapauden ja tiedonvälityksen vapauden turvaamiseksi henkilötietojen käsittelyyn ainoastaan journalistisia tarkoituksia varten tai akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten sovelletaan tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa ja 2 kohtaa, 24–26 artiklaa, 31 artiklaa, 39 ja 40 artiklaa, 42 artiklaa, 57 ja 58 artiklaa, 64 artiklaa ja 70 artiklaa ainoastaan soveltuvien osin.

Tekijänoikeuslain 3 § 1 momentti tulee myös huomioida ja tulkinnassa tulee ottaa huomioon muut suojatut perusoikeudet. Tekijän isyysoikeutta suojataan Bernin yleissopimuksessa.

3 §

Moraaliset oikeudet (22.5.2015/607)

Kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin, on tekijä ilmoitettava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii.

Myös yliopistolain 2 §:ssä määritelty yliopistojen toiminannon yleisen edun mukainen tarkoitus voi olla relevantti, kun määritellään tietosuoja-asetuksen 6.1 e) kohdan mukaista käsittelyperustetta (6.1 e) käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi) ja kun tarkastellaan tieteellistä informaationvapautta. Esim FinEd verkosto <http://www.fined.fi/> on useiden yliopistojen ja organisaatioiden verkosto, joka julkaisee avoimesti verkossa bibliografista metadatat jäsenyliopistojen kasvatustieteen väitöskirjoista. FinEd-verkosto lisää tietämystä kasvatustieteen väitöskirjatutkimuksesta, edistää tutkimustulosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja toteuttaa näin jäsenyliopistojen yliopistolain 2 §:n määriteltyjä yleisen edun mukaisia tehtäviä. Sivustolla julkaistaan <http://www.fined.fi/vaitokset/> bibliografiset perustiedot kasvatustieteen väitöskirjoista : väitöskirjan nimi, väitöskirjan tekijä, yliopisto, julkaisuvuosi eli samat tiedot kuin yliopistojen palveluissa kuten esim Heldassa <https://helda.helsinki.fi/?locale-attribute=fi> ks. esimerkki Heldassa [Tutkijakoulutus, tieto ja tutkijuus tietokapitalistisessa hallinnassa](#) Hannukainen, Kristiina (Helsingin yliopisto, 2018).

Bibliografista metadatat tulee käsitellä tietosuoja-asetuksen 85 artiklan ja kansallisen lainsäädännön määrittelemällä tavalla. Aalto-yliopisto käsittelee bibliografista metadatat sekä mm. ACRIS palvelussa <https://www.aalto.fi/en/services/aalto-current-research-information-system-acris> että aaltodoc <https://aaltodoc.aalto.fi/> sivustolla. Aallon tekijöiden data harvestoidaan OpenAIRE metadata katalogiin, samoin kuin 10 000 muun yliopiston, tutkimuslaitoksen ja organisaation tieteellisten julkaisujen ja tutkimusdatan metadata "450Mi linked metadata records, collected from 10,000 scholarly trusted data sources" <https://provide.openaire.eu/home> OpenAIRE ei ole käsittelijä, vaan rekisterinpitäjä joka määrittelee käyttötarkoituksen ja keinot sekä vastaa käsittelynsä tietosuoja-asetuksen mukaisuudesta.

OpenAIRE myös lisensioi rikastamansa metadatan jatkokäyttöön

Licensing the enriched metadata <https://www.openaire.eu/terms-of-use-for-content-providers#licensingenrichedmetadata>

- As mentioned above, OpenAIRE will enrich the metadata, add new information and links to it.
- This enriched metadata that OpenAIRE has created will be published and licensed under **Creative Commons BY** international standard form, current version (4.0) or any future higher version of such standard forms.

The agreement will terminate when OpenAIRE or [ORGANIZATION] gives notice of termination to the other Party (including end of project or service), in which case a minimum notice of three months will be given. In this case OpenAIRE will take down all copies made of [ORGANIZATION]'s data. Downloaded data that are licensed under CC BY international v. 4.0 or subsequent are not affected by the termination of the agreement. Last updated on 14 April 2020.

Keksintöjen keksijätiedot

Keksintöjen patenttihakemusten käsittelyssä on sekä yliopistolla että patenttitoimistolla käsittelyperuste, patenttihakemusta ei voi käsitellä ilman keksijän nimeä.

7 a § [\(17.6.2011/743\)](#)

Edellä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päiväkirjaan merkitään kustakin hakemuksesta:

- 1) patenttihakemuksen päiväkirjanumero;
- 2) luokat, joihin hakemus on luokitettu;
- 3) asiaa käsittelevän tutkijainsinöörin nimi;
- 4) hakijan nimi, kotipaikka ja osoite;
- 5) jos hakijaa edustaa asiamies, tämän nimi, kotipaikka ja osoite;
- 6) keksijän nimi ja osoite;

Edellä 1 momentin 2, 3, 6, 7 ja 16–18 kohdassa tarkoitettu merkintä on salassa pidettävä, kunnes merkintää koskeva patenttihakemus on tullut julkiseksi 22 §:n mukaisesti.

Käsittelyperusteena voi yliopistolla olla yleinen etu ja yrityksellä oikeutettu etu. Molemmat ovat velvollisia lain nojalla siihen, että keksijän nimeä käsitellään tietoturvallisesti salassa pidettävänä tietona, kunnes merkintää koskeva patenttihakemus on tullut julkiseksi.

Molemmat tahot, yliopisto ja patenttitoimisto ovat itsenäisiä rekisterinpitäjiä, jolloin käsittelijän ja rekisterinpitäjän välistä sopimusta ei edellytetä.

Kun keksintö hyväksytään, siitä tulee patenttijulkaisu, jota käsitellään tietosuoja-asetuksen 85 artiklan periaatteiden mukaisesti. Esim. Espacenet julkaisee 110 miljoonan patentin tekijätiedot ja Palvelun tietosuojailmoituksessa käsitellään vain sivuston käyttäjän henkilötietoja : <https://www.epo.org/about-us/office/data-protection-and-privacy.html>